

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Oldřich Kowalski

Vyhodnocení ankety o PMFA

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 35 (1990), No. 6, 345--347

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/138165>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1990

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

súčasného stavu a perspektívy vedeckej práce v matematike u nás do r. 1975. Materiál bol vecný, triezvy, aj keď sa neskôr ukázalo, že centrálné orgány, ktoré dali príslušné podklady, precenili naše hospodárske možnosti.

Prečo to tak obširne spomínam?

Jarníkov materiál sa stal (za zmenených podmienok) podkladom pre ďalšie podobné návrhy. (Např. materiály, ktoré vypracovalo Vedecké kolégium matematiky v roku 1963 o rozvoji do roku 1970 alebo materiály, ktoré vypracovalo Vedecké kolégium matematiky v roku 1967 o perspektívach do roku 1980.)

Jarník odišiel v lete v roku 1968 do dôchodku. V rokoch 1965–70 som bol často v Prahe, nezriedka aj viac dní. Keď som len mohol nevynechal som príležitosť porozprávať sa s nim, poprosiť ho o jeho mienku. Bola to pre mňa vždy príjemná udalosť. Aj dnes, keď som už sám dobre nad sedemdesiatkou, vidím pred sebou človeka s hlbokým ľudským cítením, človeka čistého charakteru, s akým som sa v živote len málokedy stretol.

Vyhodnocení ankety o PMFA

Před vánocemi 1989 rozeslal sekretariát JČSMF všem předplatitelům Pokroků v Čechách a na Moravě anketní listky. (Slovenská Jednota organizovala svůj průzkum nezávisle.) Ukázalo se, že vzhledem ke zdražení časopisu a k očekávanému uvolnění povinného odběru poklesne počet individuálních předplatitelů od roku 1991 na méně než jednu třetinu (skutečný počet čtenářů může ovšem zůstat podstatně vyšší).

V tomto příspěvku nechci hovořit o ekonomických záležitostech s tím spojených, ani o tom, jak bude redakční rada dále postupovat, aby si nadále udržela přízeň čtenářů (v této chvíli to již bude pravděpodobně jiná redakční rada). Pokuším se zde pokud možno stručně a objektivně vyhodnotit ty anketní listky, které obsahovaly jakoukoli doplňující informaci od dosavadních předplatitelů.

Bylo odevzdáno asi 430 anketních

lístků se slovním hodnocením členského časopisu nebo s připomínkami (z toho několik delších dopisů), které lze pokládat za dosti reprezentativní vzorek.

Asi 120 čtenářů je velmi spokojeno nebo spokojeno s dosavadní úrovní Pokroků a nepřeje si (až na drobné náměty) nic podstatného měnit. Z nich něco přes polovinu jsou čtenáři z Prahy, ostatní jsou mimopražští, a to zdaleka nejen z větších center. Značná část těchto spokojených čtenářů však nebude časopis nadále odbírat kvůli jeho zdražení nebo kvůli tomu, že „knihy a časopisy se doma hromadí“ a hodlá si zřejmě časopis půjčovat. (Na druhé straně je zajímavé, že řada čtenářů, kteří mají k časopisu i větší výhrady, si jej chce nadále předplácet.)

Asi 20 učitelů ZŠ a SŠ se vyjádřilo jednoznačně negativně: PMFA učitelům nic nedává, je to vysloveně vědecký časopis, neíše jej nijak využít ve vyučování.

Krajní názor: „O středoškolské profesory jste nikdy neměli zájem!“

Avšak více než dvojnásobný počet učitelů časopis neodmítá, pouze upozorňuje redakci, že je třeba zlepšit náplň rubriky „Vyučování“ a zvýšit počet populárních článků o matematice a fyzice. Tito učitelé zřejmě chtějí časopis nadále sledovat, i když odebrat jej bude méně než polovina. Pro zvýšení počtu článků o vyučování a článků didaktických se vyslovilo přes 40 čtenářů (jiných pět čtenářů je naopak pro jejich odbourání, ale to zřejmě nejsou učitelé). Řada z nich akceptuje, že pro učitele je vydáván časopis Matematika a fyzika ve škole a smiřuje se s tím, že Pokroky tuto tematiku nebudou suplovat. Sympatické (i když ojedinělé) jsou odpovědi v tomto smyslu: „Pokroky mi sice dávají málo pro samotné vyučování, ale mají význam pro moje další sebevzdělávání.“ Ty totiž přesně vystihují dosavadní záměry časopisu vzhledem k učitelům. Mám pocit, že takto smýšlí mnohem více učitelů, ale že o tom prostě z různých důvodů neradi píší – vždyť sama myšlenka dalšího vzdělávání učitelů byla bývalým režimem zdiskreditována. Ale i jejich spíše kritických projevů loajality si velice vážíme.

Asi 30 vědeckých pracovníků odmítá časopis proto, že je nezajímají jiné obory kromě jejich vlastní specializace, se kterou se však v časopise setkávají zřídka. Zčásti jde o pracovníky z praxe.

Přes 20 čtenářů se domnívá, že je v PMFA příliš mnoho matematiky na úkor fyziky, sedm je opačného názoru. Za zvýšení podílu informatiky a výpočetní techniky se přimlouvá více než 15 čtenářů a za více astronomie a astrofyziky 10 čtenářů. Více článků z mezních oborů žádá 5 čtenářů. Jsou i stížnosti, že o některých zaměřeních se v PMFA málo píše (geo-

metrie, algebra, matematická statistika aj.).

Seedm čtenářů se vyslovilo pro rozdělení fyzikální a matematické části časopisu a pět je pro založení samostatného časopisu o pokrocích matematiky. Řada čtenářů však naopak oceňuje integrující funkci časopisu v oblasti matematiky a fyziky i dalších oborů.

Asi 20 respondentů žádá více kratších článků s pestřejší tematikou (redakce s tím zcela souhlasí, to bylo vždy naší snahou, ale zajišťování příspěvků se nám vždy nedaří). Naproti tomu pět čtenářů by si naopak přálo seriály článků na vybraná témata nebo monotematická čísla, a to pokud možno s obsáhlým seznamem doporučené literatury. Také je dosti častý názor, že PMFA jsou příliš heterogenní a málo vyhraněné, že pokrývají všechno a nic důkladně.

Pro větší popularnost (asi na úrovni časopisu Scientific American, resp. na půl cesty k časopisu Vesmír) se vyslovilo přes 30 čtenářů. Asi 15 čtenářů výslovně žádá, aby v PMFA nebyly otiskovány úzce zaměřené a matematicky (resp. technicky) náročné odborné články. Na druhém konci spektra je pět čtenářů, kterým se obsah časopisu Pokroky zdá být odborně plytký až triviální a poplatný didaktickému přístupu.

Na potřebu větší aktuálnosti (především na potřebu zařazovat krátké aktuality ze světa fyziky) upozorňuje asi 30 čtenářů. Více článků zabývajících se aplikacemi a praxí žádá 15 čtenářů. (Citát: „PMFA i Čs. čas. fyz. zcela ignorují fyziku a fyziky v praxi, zvláště v průmyslu.“) Další 15 čtenářů vysoce hodnotí překladové články a žádá případné zvýšení jejich počtu. Tematiku historie a filozofie našich oborů zdůrazňuje více než deset čtenářů.

Větší prostor k diskusím na široké spektrum témat by si přálo asi 15 čtenářů. (Názor redakce: vždycky byl větší prostor než ochota diskutovat.)

Asi 20 čtenářů oceňuje spolkové zprávy v PMFA, popř. si přeje jejich rozšíření. Žádané jsou recenze knih. Naproti tomu asi 10 čtenářů se kriticky vyslovuje proti otiskování jubilejních článků a nekrologů v dosavadní formě, přičemž stejný počet účastníků ankety si přeje dovědět se více o vědeckých osobnostech v našich oborech a o jejich názorech. Nejlépe to asi vyjadřuje citát: „Zrušit nekrology, blahopřání k narozeninám, atd. Osobnosti ať se prezentují myšlenkami, nikoliv fotografiemi a oslavnými články.“

Asi 10 čtenářů (převážně mladých) žádá aktuální informace o volných místech, o udělování hodností a titulů, o stážích a stipendijních místech apod.

Z méně častých doporučení uvádíme: zařadit více humoru, zlepšit grafickou úpravu Pokroků, uvádět rešerše na pomoc vědeckým pracovníkům, publikovat inzerci, reagovat na nejnovější politický vývoj v Československu. Do poslední skupiny patří námět: „Časopis by měl nabídnout možnost publikace našim od-

borníkům, kteří po roce 1948 (resp. 1968) emigrovali.“ (Redakce plně souhlasí, uvažovali jsme o tom již před 17. listopadem.)

Několik dopisovatelů žádá v PMFA prostor i pro „neoficiální názory“. To je zajímavé téma, protože podle našich zkušeností se pod tímto označením skrývá mnoho různých skupin (stoupenci radikálních reforem ve vědě i školství, zastánci nemarxistických filozofických názorů, ale také lidové bojovníci proti Einsteinově teorii a třetíci úhlů). Proto náš přístup bude diferencovaný a samozřejmě v souladu s novým článkem naší ústavy o vzdělávání.

Kromě k časopisu PMFA se čtenáři vyslovují také k jiným otázkám, například k dosavadní a budoucí činnosti Jednoty. Jeden z takových ohlasů se mi líbí jako tečka na závěr této zprávy:

Jsem ráda, že jsem členkou JČSMF. Vážím si toho, že JČSMF vždy prosazovala dobré záměry ve školství – viz „Setkání [matematiků ze všech typů škol]“. Vždy jsem na nich pookřála, protože nikde jinde nešlo říkat, co si člověk myslel, aniž by se mu zato nemstili. (V. Štovičková, Liberec).

Zpracoval Oldřich Kowalski.